

11

SŁABE I MOCNE STRONY LIKWIDACJI KOPALNÍ WĘGLA KAMIENNEGO NA PRZYKŁADZIE KWK „GLIWICE” W GLIWICACH

11.1 WSTĘP

Początki Kopalni Węgla Kamiennego „Gliwice” sięgają roku 1901, kiedy to powstała Skonsolidowana Kopalnia Węgla Kamiennego „Gliwice” (Consolidirte Gleiwitzer Steinkohle Grube) z połączenia 16 pól górniczych z Gliwic i okolic stanowiąc powierzchnię 24 km² [2].

Budowę kopalni rozpoczęto w 1910 r. W ciągu 2 lat zgłębiono szyb I i szyb II i wydobyto w roku 1912 pierwsze 38 ton węgla. Ten rok uważa się za rok powstania kopalni. Do roku 1945 kopalnia funkcjonuje w strukturach górnictwa niemieckiego. Złoże węgla zawierało pokłady cienkie i strome, również struktura geologiczna złoża była skomplikowana. Jednak węgiel koksowy, o wysokich parametrach sprawił, że eksploatacja była ekonomicznie opłacalna. Od stycznia 1945 r. kopalnia funkcjonowała w strukturach górnictwa polskiego. Po zakończeniu wojny kilkanaście lat trwała rozbudowa kopalni. Utrzymanie wydobycia na poziomie 1,0 mln ton rocznie przy zmniejszającym się zatrudnieniu przynosi efekt i w kolejnych latach kopalnia osiąga dodatnią akumulację na sprzedaży węgla. Produkcję jedyną na rynku, wysokogatunkowy węgiel ortokoksowy typu 35.2A nie ma problemów z jego zbytem. Jest to węgiel o dobrych parametrach [2, 3]:

- popiół 6-8%,
- wilgotność 5-9%,
- zawartość siarki 0,8-1,0%,
- kaloryczność powyżej 31500 kJ/kg.

W połowie lat 90-tych kopalnia zmuszona była (wskutek kończących się zasobów węgla) do poszukiwania złoża. Po otrzymaniu w 1996 r. dotacji w wysokości 60 mln zł. Z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przystąpiono w północno-wschodniej części obszaru górniczego do [2]:

- odwiercenia 4 otworów badawczych z powierzchni na głębokość 1000 m,
- wykonania 4 profili sejsmologicznych o łącznej długości 5 km,
- wykonania 2 wyrobisk udostępniających na poziomie 403 m i 520 m, które miały osiągnąć długość 1000 m.

Otwory badawcze i profile sejsmologiczne stwierdziły dwa pokłady o miąższości ok. 1,5 m. Zostało to potwierdzone w trakcie drążenia przekopów. Badania węgla wykazały, że są to pokłady silnie metanowe. Ze względu na to, iż kopalnia „Gliwice” jako niemetanowa, nie posiadała infrastruktury i wyposażenia w maszyny i urządzenia górnicze przystosowane do

pól metanowych, koniecznym było zaniechanie dalszych prac przy drążeniu wyrobisk udostępniających i wycofanie się z projektu rozpoznawania złoża, co przyspieszyło likwidację kopalni.

11.2 PRZEBIEG LIKWIDACJI KOPALNI

11.2.1 Przesłanki i koncepcja likwidacji

Zapaść cen na rynku węgla koksowego oraz brak perspektyw jego zbycia po cenach umożliwiających uzyskanie trwałej rentowności, a także kończące się zasoby operatywne, wymusiły podjęcie na początku 1998 roku prac nad opracowaniem pierwszej koncepcji zakończenia działalności kopalni.

Uchwałą Nr 375/III/98 z dnia 01.12.1998 r. Zarząd GSW SA. postanawia postawić Kopalnię „Gliwice” w stan likwidacji, określając, że [5]:

- eksploatacja węgla zakończy się 15.09.1999 r.,
- całkowita likwidacja zakładu górniczego zostanie zakończona do 31.10.2000 r.

Podjęcie tej decyzji poprzedzone zostało przeprowadzeniem szeregu analiz techniczno-ekonomicznych dla jej uzasadnienia.

Obszar górniczy wynosił 101,7 km² i był największym obszarem górniczym kopalni węgla kamiennego w Polsce.

W dniu rozpoczęcia likwidacji produkcja węgla wynosiła 4000 t/dobę, z 4 ścian kombajnowych wyposażonych w obudowę zmechanizowaną Glinik 066/16 Ozk, przy zatrudnieniu 2603 osób.

Koncepcja likwidacji zakładała [1, 4, 5, 6]:

- opracowanie projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z likwidacją,
- utrzymanie obiektów przeznaczonych do likwidacji w kolejności zabezpieczającej ruch zakładu górniczego,
- likwidację wyposażenia dołu kopalni,
- szybką restrukturyzację zatrudnienia wraz z wykorzystaniem części załogi do prac likwidacyjnych,
- utrzymanie pompowania wody dołowej po zakończeniu likwidacji dla ochrony KWK „Sośnica”,
- likwidację zbędnych budynków, demontaż maszyn i urządzeń, z pominięciem obiektów objętych ochroną konserwatora zabytków,
- usuwanie szkód górniczych wyrządzonych eksploatacją górniczą,
- rekultywację terenów pogórniczych,
- zagospodarowanie majątku kopalni przez [1]:
 - przekazanie aportem do innych spółek i kopalń GSW SA.,
 - przekazanie władzom Samorządu Terytorialnego na podstawie art. 66 Ordynacji Podatkowej,
 - sprzedaż w drodze przetargu,
 - przekazanie do Spółki Restrukturyzacji Kopalń SA. w Bytomiu.

11.2.2 Likwidacja wyrobisk, infrastruktury na powierzchni, usuwanie szkód górniczych i rekultywacja terenów pokopalnianych

Likwidację wyrobisk korytarzowych o łącznej długości 141,5 km, przez ich otamowanie tamami izolacyjnymi, wykonano załogą własną [1, 7].

Likwidacja szybów I „Gliwice”, III „Wójtowa Wieś”, IV „Ostropa” i V „Łabędy”, których długość sumaryczna wyniosła 2091,2 m odbyła się zgodnie z dokumentacjami likwidacji poprzez ich zasypanie, po uprzednim demontażu zbrojenia i wyposażenia szybów. W szybie II „Gliwice” zdemontowano zbrojenie i wyposażenie szybu i przystosowano go do pompowania wody dołowej z poz. 520 m [1,7].

Likwidację zbędnych budynków, demontaż maszyn i urządzeń prowadzono w oparciu o program, który w miarę możliwości był konsultowany z przyszłymi użytkownikami nieruchomości należących do kopalni „Gliwice”. Program likwidacji uwzględnił, że w trakcie jej prowadzenia należało utrzymywać te obiekty przeznaczone do likwidacji, które zapewniały bezpieczeństwo ruchu zakładu górniczego. Generalnie likwidacji podlegały obiekty w złym stanie technicznym oraz trudne do zagospodarowania przez przyszłych użytkowników (np. budynki nadszybia, stacji wentylatorów, chłodnie) [7].

Maszyny, urządzenia oraz pozostałe wyposażenie nadające się do powtórnego użytku zostały zdemontowane a następnie przekazane do innych kopalń GSW SA.

11.2.3 Usuwanie szkód górniczych i rekultywacja terenów pogórnich

W ostatnich latach działalności kopalni eksploatacja górnicza koncentrowała się na obrzeżach terenów zurbanizowanych, co ograniczyło szkody wyrządzone w obiektach budowlanych i infrastrukturze. Do ograniczenia szkód przyczyniło się również stosowanie podsadzki kamiennej w wyrobiskach. Do podsadzania wyrobisk wykorzystywano po kilkaset tysięcy ton rocznie kamienia popłuczkowego, co znacząco obniżyło osiadania powierzchni oraz zredukowało ilość kamienia lokowanego na składowiskach kopalnianych. Z powodów wyżej wymienionych zakres usuwania szkód górniczych w ramach likwidacji zakładu górniczego był znacznie ograniczony, a prace z tym związane prowadzono systemem zleconym i dotyczyły [1]:

- 13 obiektów kubaturowych,
- 1,7 km dróg powiatowych,
- 400 m torów kolejowych,
- 1900 m² dróg technologicznych BUMAR-u Łabędy.

Przyjęty kierunek zagospodarowania terenów przemysłowych kopalni, przewidujący rewitalizację terenu Szybów Głównych przy ul. Bojkowskiej oraz utrzymanie przemysłowego wykorzystania terenu szybu IV Ostropa i szybu V Łabędy, ograniczył zakres rekultywacji do prac na fragmencie hałdy w Ostropie i terenie po szybie III Wojtowa Wieś. W sumie rekultywację wykonano na powierzchni 3,4ha. Rekultywację hałdy w Ostropie wykonano w kierunku zadrzewieniowym, natomiast terenu po szybie III poprzez obsiew mieszanką traw, po uprzednim wykonaniu zabiegów agrotechnicznych.

11.2.4 Prace zabezpieczające przed zagrożeniem wodnym związanym z likwidacją zakładu górniczego

Między kopalnią „Gliwice” a kopalnią „Sośnica” nie było bezpośrednich połączeń. Istniały jednak zbliżenia wyrobisk, które uznano za potencjalne zagrożenie. Z uwagi na nakładanie się (w jednym z rejonów) na długości 350 m wyrobisk górniczych na granicy obszaru górniczego z wyrobiskami sąsiedniej kopalni „Sośnica”, które oddziela półka skalna o grubości 32 m, w przypadku zaniechania odwadniania wyrobisk istniało prawdopodobieństwo infiltracji wód dołowych z likwidowanej kopalni „Gliwice” do wyrobisk KWK „Sośnica”.

Pompować wodę i ponosić koszty przez wiele lat czy zatopić kopalnię? – było to pytanie, na które zdania i opinie różnych instytucji naukowych i ekspertów były podzielone. Ostatecznie zdecydowano o konieczności pompowania wody.

Uchwałą Nr 2/5/99 Komisji ds. Zagrożeń Wodnych przy WUG określony został maksymalny poziom piętrzenia wody na rzędnej – 266 m n.p.m. [4, 5].

W związku z tym głównym zadaniem, mającym na celu ochronę przed zagrożeniem wodnym sąsiedniej KWK „Sośnica”, było uruchomienie systemu odwadniania z zastosowaniem głębinowego agregatu pompowego HDM 6723/11 produkcji firmy RITZ o parametrach jak na rys. 11.1, co nastąpiło w dniu 15.08.2000 r. [4].

Prace adaptacyjne i instalacja agregatu pompowego w szybie II zostały wykonane przez Przedsiębiorstwo Budowy Szybów z Bytomia. Całkowity koszt tego przedsięwzięcia wyniósł 7430,23 tys. zł.

Dla zapewnienia bezpieczeństwa pompowania wody 10 stycznia 2003 r. uruchomiono drugi agregat głębinowy firmy RITZ o parametrach jak pierwszy.

Działka o powierzchni 0,159 ha, na której zlokalizowany jest szyb II wraz z zainstalowaną tam pompownią, znalazła się w dyspozycji Kompanii Węglowej SA., a pompowaniem wody zajmuje się Centralny Zakład Odwadniania Kopalń Sp. z o.o., działający obecnie w strukturach Spółki Restrukturyzacji Kopalń SA. Koszty pompowania finansowane są z budżetu państwa.

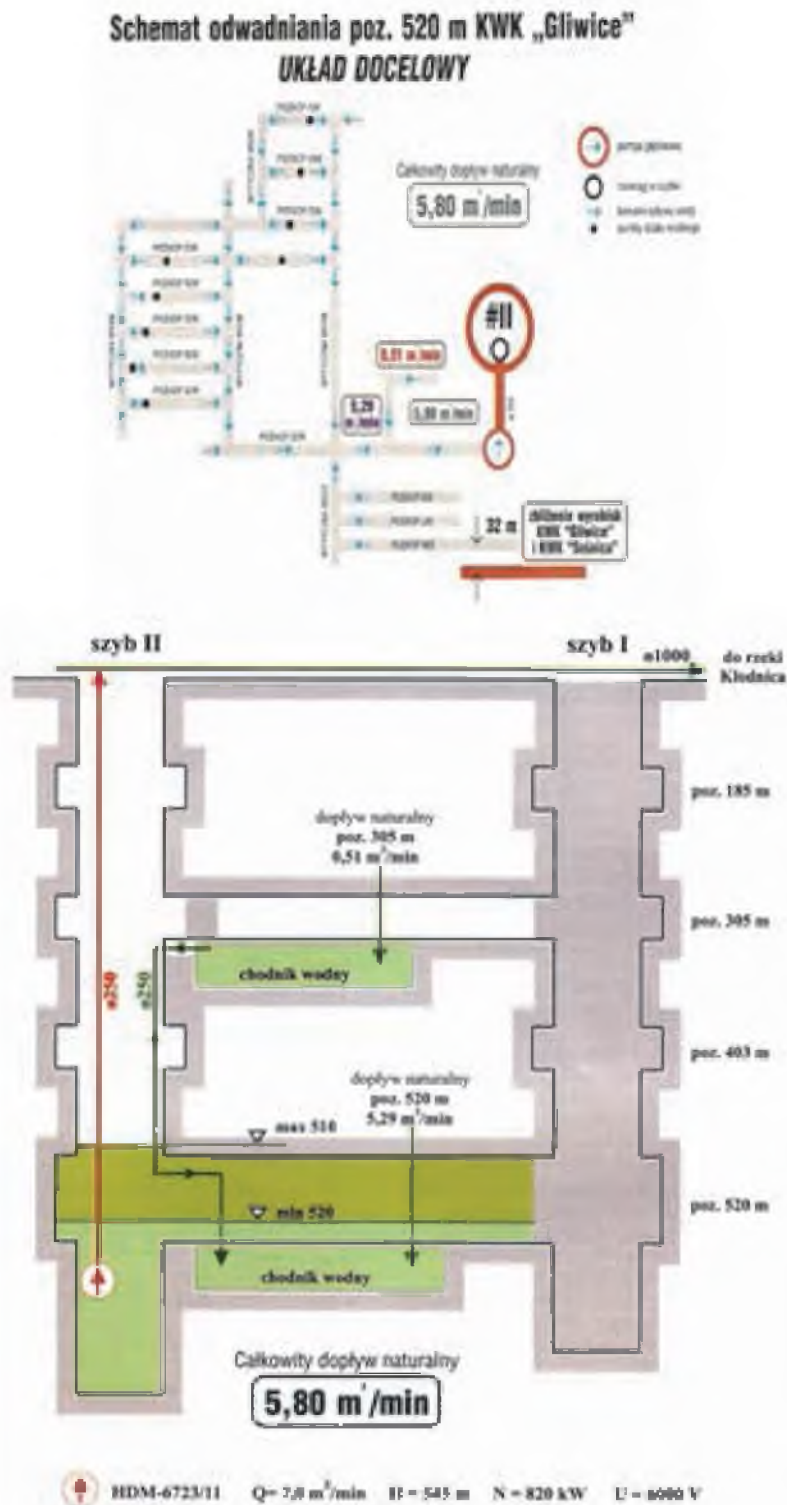
Ciągłe ponoszenie przez budżet Państwa, w sumie niebagatelnych kosztów utrzymywania odwadniania podziemnych wyrobisk zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego, zmusza do ponownej oceny zasadności podjętych decyzji.

Nadmienić należy, że w chwili obecnej na obszarach zlikwidowanych kopalń funkcjonuje 7 stacjonarnych pompowni dołowych i 8 pompowni głębinowych, których obsługą zajmuje się SRK SA. Zakład CZOK [9].

Za pomocą w/w pompowni odprowadza się do cieków powierzchniowych 209,6 tys. m³/dobę wód zasolonych, tj. 145,6 m³/min, zawierających ładunek chlorków i siarczanów o wielkości 596,2 t/dobę [10].

Decyzje o utrzymaniu odwadniania wyrobisk zlikwidowanej kopalni „Gliwice” budziły i budzą nadal kontrowersje, ponieważ kopalnia zlokalizowana była na obrzeżu Górnośląskiego Zagłębia Węglowego, a jej wyrobiska, za wyjątkiem stosunkowo niewielkiego rejonu, nie sąsiadowały z wyrobiskami innych kopalń. W związku z tym, w 2005 roku CZOK Sp. z o.o. zaprezentował projekt „Analiza hydrogeologiczna zaniechania odwadniania Rejonu „Gliwice” i jego skutków dla KWK „Sośnica” po likwidacji korkami hydroizolacyjnymi połączeń hydraulicznych obydwu zakładów z zastosowaniem otworów

wierconych z powierzchni” wykonany przez zespół autorski Politechniki Śląskiej w Gliwicach, mający na celu zaprzestanie pompowania wody. Jednak przedstawiona w nim koncepcja, uwzględniająca izolację wyrobisk kopalni „Gliwice” w sposób eliminujący ewentualny przepływ i infiltrację wód w kierunku wyrobisk kopalni „Sośnica”, nie znalazły poparcia.

Rys. 11.1 Schemat układu pompowania wód dołowych z poz. 520 m [4]

Rys. 11.2 Pompownia przed i po rewitalizacji budynku maszynowni [11]

Warto podkreślić, że w przypadku kopalni „Gliwice” nie sprawdziły się prognozy zakładające znaczny spadek ilości odpompowywanej wody. Opracowana na etapie likwidacji dokumentacja hydrogeologiczna przewidywała spadek o około 50% dopływu naturalnego wody, który w momencie likwidacji wynosił $5,8 \text{ m}^3/\text{min}$.

W rzeczywistości dopływ wody utrzymuje się na poziomie zbliżonym [10]. Warto również zwrócić uwagę, że decyzja o szybkiej likwidacji kopalni uniemożliwiła podjęcie prac w wyrobiskach górniczych w celu ich izolacji w rejonie nakładania się wyrobisk z wyrobiskami kopalni „Sośnica”. W efekcie utracono możliwość zbadania metody skutecznej izolacji wyrobisk likwidowanej kopalni, pozwalającej na eliminację zagrożenia wodnego w kopalniach sąsiednich. Likwidacja innych kopalń przeprowadzona w podobny sposób spowodowała, że utrzymywany jest układ odwadniania generujący ogromne koszty, przy czym pojawiają się wątpliwości co do zasadności przyjętych przed laty rozwiązań.

11.3 PRZEKAZYWANIE I PÓŹNIEJSZE ZAGOSPODAROWANIE MAJĄTKU KOPALNI

KWK „Gliwice” posiadała tereny o powierzchni 1347627 m^2 , na których istniały obiekty przemysłowe i bogata infrastruktura socjalno-bytowa (szkoły, ośrodki sportowe, ośrodki wczasowo-wypoczynkowe). Majątek ten przekazany został Gminie Gliwice, Starostwu Grodzkiemu w Gliwicach, Gliwickiej Agencji Turystycznej SA., Spółce Restrukturyzacji Kopalń SA. w Bytomiu lub w części został sprzedany [1].

11.2.1 Pole „Łabędy”

Rys. 11.3 Pole „Łabędy” przed i po likwidacji [11]

Po zlikwidowaniu szybu V oraz infrastruktury na powierzchni (budynki biurowe, warsztaty, wentylatory główne i pozostałe obiekty) obszar o powierzchni 2,5 ha został sprzedany do SRK SA. w Bytomiu. Po kilku latach, z udziałem kapitału międzynarodowego, na terenie zlikwidowanego szybu powstało centrum logistyczne (rys. 11.3).

11.3.2 Pole „Ostropa”

Działki o powierzchni 4,5 ha (wraz z obiektami takimi jak: cechownia, kotłownia, hala sprężarek, budynek maszyny wyciągowej, warsztaty mechaniczne) pozostały w strukturach Gliwickiej Spółki Węglowej SA. a później w Kompanii Węglowej SA. Pomimo pełnego uzbrojenia terenu i atrakcyjnej już od kilku lat lokalizacji (w pobliżu węzła autostradowego A-4), działki stanowiące teren zlikwidowanego szybu i obiekty na nim zlokalizowane nie zostały w pełni zagospodarowane (rys. 11.4). Brak ich zagospodarowania wpływa negatywnie na stan techniczny obiektów budowlanych oraz infrastruktury i widoczne są objawy ich dewastacji.

Rys. 11.4 Teren szybu IV „Ostropa” i zwałowisko kamienia po rekultywacji [11]

Zlokalizowane w pobliżu zlikwidowanego szybu IV „Ostropa” zwałowisko kamienia (hałda), zrekultywowane w latach 1992-1999 w kierunku zadrzewieniowym zostało przekazane do KWK „Sośnica” (rys. 11.5).

Rys. 11.5 Budynki na Polu „Ostropa” przed i po likwidacji kopalni [11]

11.3.3 Rejon Szybu III „Wojtowa Wieś”

Zdjęcia (rys. 11.6), przedstawiają rejon szybu „Wójtowa Wieś” przed i po rekultywacji.

Rys. 11.6 Obiekty na szybie III „Wojtowa Wieś” i teren po rekultywacji [11]

Teren o powierzchni ok. 1 ha, po likwidacji szybu III (wentylacyjnego) i znajdujących się tam obiektów (wentylatory główne, budynek rozdzielni i sprężarek, chłodnia) oraz wykonaniu rekultywacji został przekazany na rzecz Gminy Gliwice.

11.3.4 Pole „Gliwice”

Część terenu, tj. 25,2 ha przy szybie I i II na Polu „Gliwice”, po zlikwidowaniu takich obiektów jak: zakład przeróbczy, kotłownia, warsztaty mechaniczne, stacja paliw, budynki magazynowe) została przekazana na rzecz Starostwa Grodzkiego w trybie art. 66 Ordynacji Podatkowej.

Dwukomorowy osadnik mułowy o powierzchni ok. 34,5ha, zawierający odpady poflotacyjne w ilości ok. 800tys. ton został przekazany do Gliwickiej Spółki Węglowej SA., a następnie do Kompanii Węglowej SA.

Teren z hałdą odpadów pokopalnianych o powierzchni 15,33 ha (przy ul. Pszczyńskiej) został przekazany do Gliwickiej Spółki Węglowej SA. a następnie do Kompanii Węglowej SA. Od kilku lat do dnia dzisiejszego prowadzi się likwidację hałdy poprzez odzysk przepalonego materiału do celów inżynierskich.

11.4 PROJEKT „NOWE GLIWICE”

Pierwsze koncepcje zagospodarowania terenów po likwidowanej kopalni „Gliwice” przewidywały umiejscowienie w zabytkowych obiektach uczelni technicznej, ekonomicznej, teologicznej jednak do ich realizacji nie doszło z różnych powodów a głównie finansowych.

Miasto otrzymało 25,2 ha terenu a koncepcje jego zagospodarowania powstawały do 2003 r. Wówczas zaprezentowano ostateczny Projekt, który nazwano „NOWE GLIWICE” a miasto w ramach programu PHARE 2003 Spójność Społeczno-Gospodarcza otrzymało dofinansowanie w wysokości 9,51 mln €. Szacowana wartość tego projektu wynosiła ok. 14 mln €. Różnica miała być pokryta z budżetu miasta [8].

Projekt zakładał [8]:

- rekultywację i rewitalizację terenów i obiektów po kopalni,
- utworzenie nowych miejsc pracy,
- rozwój szkolnictwa wyższego,
- stworzenie warunków dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.

W 2008r. projekt został zakończony a koszt jego wyniósł ostatecznie 19,5 mln €. W 2009 r. miasto Gliwice wniosło wszystkie obiekty do Agencji Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o. która od tego czasu zarządza tym kompleksem [8].

Teren o powierzchni 15,86 ha poddano rewitalizacji razem z 4-ma budynkami o powierzchni 20518 m² [8]. Istotnym elementem tego projektu było zachowanie dziedzictwa kulturowego przez rewitalizację trzech obiektów z początku XX w. Przywrócono blask tym obiektom a wewnątrz zachowano kilka oryginalnych elementów wykończenia wnętrz. W budynku „Cechowni” zachowano schody wejściowe na piętro z kutą konstrukcją, drewniany sufit w auli, balustrady, glazurę. Dla podkreślenia historii tego miejsca zachowano stare nazwy obiektów [8].

W budynku Dyrekcji kopalni znalazło lokalizację Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych (rys. 11.7), a w budynku Cechowni Gliwicka Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości (rys. 11.8, 11.9). Również całkowicie zmieniona została dawna willa dyrekcji – rysunek 11.10.

Rys. 11.7 Dyrekcja kopalni oraz Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych [11]

Rys. 11.8 Cechownia oraz Gliwicka Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości [11]

Kompleks posiada tereny sportowe i parkingi na ok. 850 samochodów.

Tereny o powierzchni 10,11 ha zostały zrehabilitowane a po ich uzbrojeniu podzielone na działki z przeznaczeniem na ulokowanie się na nich firm z branży nowych technologii.

Rys. 11.9 Budynek maszynowni przed likwidacją i Inkubator Przedsiębiorczości [11]

Kolejne 9,34 ha jakie ARL Sp. z o.o. zamierza zagospodarować to [8]:

- hałda o powierzchni 8,01 ha i pojemności 1,2 mln m³, która jest rekultywowana (sprzedaż łupka przepalonego) a po jej uzbrojeniu zostaną tam wydzielone kolejne działki z przeznaczeniem na inwestycje,
- teren 1,33 ha przekształcony już został w tereny zielone.

Rys. 11.10 Willa Dyrektora przed likwidacją i obecnie [11]

PODSUMOWANIE I WNIOSKI KOŃCOWE

Likwidację KWK „Gliwice” przeprowadzono zgodnie z zasadami zawartymi w „Ustawie z dn. 26.11.1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej” wraz ze zmianami do ustawy z dnia 15.12.2000 r. Proces likwidacji kopalni został zakończony z dniem podpisania Aktu Notarialnego i przekazania do Spółki Restrukturyzacji Kopalń SA. w Bytomiu w dniu 6.04.2001 r. niezagospodarowanego majątku kopalni [1].

Likwidacja kopalni przebiegła zgodnie z jej założeniami.

Podstawowe cele likwidacji [1]:

- społeczne: zmniejszenie zatrudnienia w likwidowanej kopalni, utrzymanie spokoju społecznego w trakcie likwidacji, wykorzystanie uprawnień „Górniczego Pakietu Socjalnego” dla załogi,
- techniczne: likwidacja zbędnych wyrobisk, obiektów i infrastruktury powierzchni, zagrożenia wodnego dla sąsiedniej KWK „Sośnica”,

- ekonomiczne: finansowanie kosztów likwidacji ze środków dotacji budżetowej, uniknięcie (poprzez szybką likwidację) wysokich kosztów likwidacji związanych z tzw. „zatrudnieniem socjalnym”, odłożenie GSW SA. w zakresie i trybie określonym w „Ustawie...”, zostały osiągnięte.

Odnosząc się do tytułu artykułu można powiedzieć, że:

1. Sukcesem jest w większości udane zagospodarowanie terenów przemysłowych kopalni. Symbolem tego sukcesu jest sposób zagospodarowania terenu szybów głównych, tzn. realizacja przez Gminę Gliwice projektu pn. „Nowe Gliwice”. Podstawą tego sukcesu była dobra współpraca z władzami samorządów terytorialnych i organami nadzoru górniczego, co umożliwiło sprawne przygotowanie strony formalno-dokumentacyjnej procesu likwidacji.
Do sukcesów zaliczyć również należy sposób zagospodarowania terenu szybu V „Łabędy”. Patrząc na postępy likwidacji hałdy przy ul. Pszczyńskiej można oczekiwać, że i w tym przypadku będzie podobnie.
2. Porażką jest brak pełnego, racjonalnego zagospodarowania, wydawałoby się atrakcyjnie zlokalizowanego, terenu szybu IV „Ostropa”. Można przypuszczać, że przyczyną tego stanu był zbyt skromny (z uwagi na ograniczone nakłady jakie posiadała kopalnia) program likwidacji obiektów i infrastruktury zlokalizowanych na tym terenie, co obecnie może generować nadmierne koszty jego zagospodarowania.
3. Dyskusyjną pozostaje kwestia sposobu likwidacji zagrożenia wodnego kopalni „Sośnica” ze strony zlikwidowanej kopalni „Gliwice”. Czy pełnym sukcesem było uruchomienie pompowni wód, biorąc pod uwagę stronę ekonomiczną tego przedsięwzięcia oraz w sumie peryferyjne położenia wyrobisk kopalni „Gliwice” w stosunku do innych kopalń ?
4. Warto również wskazać nierozwiązany problem, wynikający z ułomnego prawa, który dotyczy obowiązku kontroli stanu zlikwidowanych szybów kopalni. Likwidacja szybów polegała na ich zasypaniu i wykonaniu trwałego zabezpieczenia, jednak w sposób umożliwiający kontrolę zasypu. Zlikwidowane szyby znajdują się obecnie na działkach użytkowanych przez różne podmioty, które nie mają ani obowiązku kontrolowania stanu zasypu ani udostępniania terenu w celu dokonywania takiej kontroli przez inne osoby. Zadać zatem należy pytanie, do czyich obowiązków należy kontrola stanu zasypu ?
5. Likwidacja zakładów górniczych przez samych przedsiębiorców w jak największym stopniu tj. doprowadzenie terenu do „stanu zerowego” stwarza szybsze możliwości ich zbycia i późniejszego zagospodarowania i ich rewitalizacji (Pole „Gliwice”, Pole „Łabędy”, rejon szybu „Wojtowa Wieś”), w przeciwieństwie do terenów z infrastrukturą tam pozostawioną przez zakłady górnicze (Pole „Ostropa”).

LITERATURA

1. Kaczmarczyk P.: Sprawozdanie z zakresu rzeczowego i finansowego likwidacji Kopalni „Gliwice”. GSW SA. Gliwice czerwiec 2001 r.
2. Nagła P.: Zarys dziejów Kopalni Węgla Kamiennego „Gliwice”. KWK „Gliwice”, Gliwice 1997 r. Praca zbiorowa pod red.
3. Skalińska-Dindorfowa E., Jaros J.: Gleiwitzer Grube – Gleiwitz. Materiały Archiwum Państwowe Gliwice, Gliwice 1955 r.

4. GSW S.A.: Likwidacja Kopalni Węgla Kamiennego „Gliwice”. GSW SA. Gliwice marzec 2001 r.
5. KWK „Gliwice”: Program likwidacji zakładu górniczego KWK „Gliwice” na lata 1999-2000. KWK „Gliwice”. Gliwice 1999 r.
6. KWK „Gliwice”: Program socjalny likwidowanej KWK „Gliwice”. KWK „Gliwice”. Gliwice 1999 r.
7. KWK „Gliwice”: Plan ruchu likwidowanego zakładu KWK „Gliwice”. KWK „Gliwice”. Gliwice 1999 r.
8. Wywiad z członkiem zarządu Agencji Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o. w Gliwicach. Gliwice 2011 r.
9. Vademecum. Centralny Zakład Odwadniania Kopalń. Czeladź, czerwiec 2009.
10. Niepublikowane dane WUG zawarte w raportach rocznych w sprawie zagospodarowania wód kopalnianych, za lata 2000-2012.
11. Zdjęcia autorskie Wojciech Baran

SŁABE I MOCNE STRONY LIKWIDACJI KOPALŃ WĘGLA KAMIENNEGO NA PRZYKŁADZIE KWK „GLIWICE” W GLIWICACH

Streszczenie: *W artykule przedstawiono krótki rys historyczny Kopalni Węgla Kamiennego „Gliwice” w Gliwicach od czasu jej powstania w 1912 r. Przedstawiono problemy występujące w trakcie likwidacji kopalni, sposób ich rozwiązywania oraz pokazano w jaki sposób zagospodarowano tereny po byłej kopalni. Poruszono zagadnienia związane z zagrożeniem wodnym w likwidowanych kopalniach.*

Słowa kluczowe: *górnictwo, Gliwice, kopalnia węgla kamiennego, rekultywacja, historia kopalni, likwidacja kopalni, pompownia głębinowa*

Abstract: *In this paper there was presented a short historical scheme of the Coal Mine named „Gliwice” in Gliwice, since the day it was built in 1912 year until the day when decision about its closure was resolved. Under consideration there was taken the coal mine closures problems, the way of solving that problems and the way of ground management after mine closure. Also there was considered the issues connected with water hazard in mining closure.*

Key words: Mining, Gliwice city, coal mine, land reclamation, history of coal mine, closure of the coal mine, bottom of pump station.

dr inż. Aneta GRODZICKA
Politechnika Śląska
ul. Akademicka 2A, 44-100 Gliwice
e-mail: aneta.grodzicka@polsl.pl
mgr inż. Józef KOHUT
Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego Sp. z o.o.
ul. Łędzinska 8, 43-143 Łędziny
e-mail: j.kohut@cbidgp.pl
dr inż. Roman UZAROWICZ, mgr inż. Piotr WOJTACHA
Wyższy Urząd Górniczy
ul. Poniatowskiego 31, 40-055 Katowice
e-mail: wug@gov.pl